

V Bruseli 18. júna 2024
(OR. en)

10799/1/24
REV 1

SOC 433
EMPL 251
ECOFIN 651

POZNÁMKA

Od:	Výbor pre zamestnanosť a Výbor pre sociálnu ochranu
Komu:	Výbor stálych predstaviteľov/Rada
Predmet:	Sociálna konvergencia v Únii: Stanovisko Výboru pre zamestnanosť a Výboru pre sociálnu ochranu – <i>prezentácia príslušných predsedov Výboru pre zamestnanosť a Výboru pre sociálnu ochranu</i>

Delegáciám v prílohe zasielame uvedené stanovisko Výboru pre zamestnanosť a Výboru pre sociálnu ochranu na účely jeho prezentácie predsedami príslušných výborov na zasadnutí Rady (EPSCO) 20. júna 2024.

**Stanovisko Výboru pre zamestnanosť a Výboru pre sociálnu ochranu
o sociálnej konvergencii v Únii**

4. júna 2024

1. **Cyklus európskeho semestra 2024 na pilotnom základe po prvýkrát zahŕňal novú analýzu vzostupnej sociálnej konvergenzie v jednotlivých krajinách založenú na prvkoch rámca sociálnej konvergenzie.** Rámec, ktorý je podrobne opísaný v súvisiacich kľúčových posolstvách Výboru pre zamestnanosť a Výboru pre sociálnu ochranu a v správe ich pracovnej skupiny¹, pozostáva z dvojfázovej analýzy zameranej na posúdenie rizík a výziev pre vzostupnú sociálnu konvergenciu v členských štátoch, ktorej zistenia sú podkladom pre činnosti mnohostranného dohľadu Výboru pre zamestnanosť a Výboru pre sociálnu ochranu s cieľom informovať Radu o aktuálnom stave sociálnej konvergenzie v Únii.
2. **Prvá fáza analýzy na základe rámca sociálnej konvergenzie sa začlenila do spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2024, ktorú prijala Komisia ako súčasť jesenného balíka 21. novembra 2023 a následne Rada (EPSCO) 11. marca 2024.** V prvej fáze analýzy sa všetky členské štáty analyzovali podľa 17 hlavných ukazovateľov sociálneho prehľadu a semaforovej metodiky spoločnej správy o zamestnanosti, ktorej cieľom bolo identifikovať potenciálne riziká pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, ktoré si vyžadujú hlbšiu analýzu. V rámci spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2024 sa takéto riziká identifikovali v prípade siedmich členských štátov².

¹ Pozri [kľúčové posolstvá Výboru pre zamestnanosť a Výboru pre sociálnu ochranu o zavedení rámca sociálnej konvergenzie do európskeho semestra](#) a súvisiacu [správu pracovnej skupiny Výboru pre zamestnanosť a Výboru pre sociálnu ochranu](#).

Tieto dokumenty sa predložili Rade (EPSCO) 12. júna 2023. O prvkoch rámca sociálnej konvergenzie rokovala pracovná skupina v období od októbra 2022 do mája 2023.

² Druhá fáza analýzy sa považuje za opodstatnenú, ak má šesť alebo viac hlavných ukazovateľov sociálneho prehľadu v spoločnej správe o zamestnanosti červené („kritická situácia“) alebo oranžové („treba sledovať“) označenie. Ďalším faktorom je situácia, keď sú v kategorizácii spoločnej správy o zamestnanosti červenou alebo oranžovou označené dve po sebe nasledujúce zhoršenia. Môže nastať napríklad vtedy, keď v roku 2023 došlo k zmene z označenia „krajina s priemernými výsledkami“ na „krajina so slabými, ale zlepšujúcimi sa výsledkami“, pričom v správe na rok 2024 dôjde k ďalšiemu zhoršeniu označenia na „krajina s kritickou situáciou“. Takéto zhoršenie sa počíta ako ďalšie

3. **Komisia vykonala druhú fázu analýzy na základe rámca sociálnej konvergenzie, ktorá sa 6. mája 2024 uverejnila prostredníctvom osobitného pracovného dokumentu útvarov Komisie³.** V prípade každého zo siedmich členských štátov identifikovaných v prvej fáze druhá fáza analýzy vychádzala zo širšieho súboru kvantitatívnych a kvalitatívnych dôkazov a z preskúmania vykonanej alebo plánovanej politickej reakcie členských štátov s cieľom podrobnejšie vyhodnotiť, či existujú výzvy pre vzostupnú sociálnu konvergenciu a aké kľúčové faktory ich spôsobujú. Druhá fáza analýzy sa zameriavala výlučne na oblasti politiky (okrem iných trh práce, zručnosti, sociálna ochrana a začlenenie), ktoré boli v prvej fáze identifikované ako potenciálne rizikové pre vzostupnú sociálnu konvergenciu. V každej z týchto oblastí politiky sa druhá fáza analýzy zamerala na lepšie pochopenie vývoja a determinantov, ako je napríklad to, ako sa darí rôznym skupinám obyvateľstva a/alebo regiónom, pričom sa uplatnil aj širší súbor dostupných relevantných ukazovateľov EÚ⁴. Posúdil sa aj pokrok pri plnení národných cieľov do roku 2030 v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby.

označenie v rámci celkovej minimálnej prahovej hodnoty šiestich označení. Ďalšie technické podrobnosti sa nachádzajú v rámciku v kapitole 1, s. 32 a v prílohách 4 a 9 k [spoločnej správe o zamestnanosti na rok 2024](#).

³ S dotknutými členskými štátmi sa konzultovalo o pokročilom návrhu druhej fázy analýzy.

⁴ Hoci analýza je založená prevažne na harmonizovanej štatistike EÚ, ktorá umožňuje porovnateľnosť, v relevantných prípadoch sa zahrnuli aj vnútroštátne údaje o prvkoch, pri ktorých nie je k dispozícii harmonizovaná štatistika na úrovni EÚ alebo ktoré poskytujú ďalšie dôležité poznatky na dokreslenie a/alebo doplnenie informácií zo štatistík EÚ.

4. **Na základe druhej fázy analýzy vykonal Výbor pre zamestnanosť a Výbor pre sociálnu ochranu 16. mája 2024 sériu preskúmaní sociálnej konvergenzie.** Tieto preskúmania sa týkali rizík a výziev pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, ktorým čelia členské štáty a ktoré sa analyzovali v druhej fáze analýzy Komisie týkajúcej sa sociálnej konvergenzie v jednotlivých krajinách, v relevantných prípadoch spolu s vykonávaním odporúčaní pre jednotlivé krajiny na rok 2023 vydaných týmto členským štátom. Začlenenie analýz jednotlivých krajín na základe rámca sociálnej konvergenzie do činností mnohostranného dohľadu umožnilo Výboru pre zamestnanosť a Výboru pre sociálnu ochranu zrealizovať širšiu druhú fázu analýzy vzostupnej sociálnej konvergenzie spolu s monitorovaním vykonávania odporúčaní pre jednotlivé krajiny na rok 2023, čím sa vďaka mnohostranným diskusiám uľahčilo komplexnejšie spoločné chápanie trhu práce, zručností a sociálnych výziev, ako aj súvisiaceho vývoja jednotlivých politík. Niektoré členské štáty ocenili dôkladnú analýzu Komisie, ako aj možnosť predložiť k nej pred dokončením pripomienky na bilaterálnej úrovni. V záujme možných budúcich vylepšení však niekoľko členských štátov poukázalo aj na nedostatky týkajúce sa veľmi obmedzeného počtu dohodnutých hlavných ukazovateľov sociálneho prehľadu použitých v prvej fáze analýzy, ako aj na potrebu zohľadniť v druhej fáze analýzy aktuálnosť ukazovateľov a vnútroštátne špecifiká.
- **Pokiaľ ide o celkové zistenia, v súvislosti s vzostupnou sociálnou konvergenciou bolo identifikovaných niekoľko výziev súvisiacich s rozdielmi na trhoch práce, v systémoch vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj v oblasti sociálnej ochrany a začlenenia.** Pohlavie, vek, sociálno-ekonomické zázemie, občianstvo a etnický pôvod sú príliš často silnými faktormi, ktoré predurčujú výsledky v oblasti vzdelávania a trhu práce, a to aj tým, že relatívne sťažujú prístup k príležitostiam na zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu, spravodlivým pracovným podmienkam, kvalitným sociálnym službám, službám starostlivosti a zdravotnej starostlivosti a k cenovo dostupnému bývaniu. Významné pôsobenie týchto faktorov vedie k nerovnostiam medzi skupinami obyvateľstva a medzi regiónmi, ktoré majú celkovo tendenciu obmedzovať sociálnu súdržnosť na vnútroštátnej aj európskej úrovni. V tejto súvislosti uvedené preskúmania takisto ukázali, že je naďalej nevyhnutné používať spoľahlivé monitorovacie nástroje a vykonávať posúdenia vplyvu, ktoré umožnia vyhodnotiť účinnosť prijatých opatrení a identifikovať úpravy potrebné počas ich vykonávania.

- **Kedže miera zamestnanosti v EÚ bola na najvyššej a miera nezamestnanosti na najnižšej úrovni, rok 2023 sa vyznačoval veľmi silnými trhmi práce s výrazným nedostatkom pracovnej sily a zručností.** Náznaky konvergenie medzi členskými štátmi sú viditeľné najmä v mierach zamestnanosti, pričom k väčšiemu zlepšeniu dochádza v tých členských štátoch, ktoré začínali z horších pozícií. Podobne aj miery NEET pokračovali v poklese, najmä v tých členských štátoch, v ktorých sú stále nad priemerom EÚ. Hoci ukazovatele poukazujú aj na zníženie segmentácie trhu práce, vysoký výskyt neštandardných foriem zamestnania naďalej predstavuje výzvy v prípadoch, keď sa k nemu pridružia nedostatky v sociálnej ochrane dočasných pracovníkov a samostatne zárobkovo činných osôb. Pokiaľ ide o politiky zamestnanosti, v preskúmaniach sa celkovo zdôraznilo, že vzostupnú sociálnu konvergenciu možno podporiť len vtedy, ak členské štáty účinne riešia existujúce rozdiely v zamestnanosti v rámci obyvateľstva a ak zvýšia účasť nedostatočne zastúpených skupín a osôb v zraniteľných situáciách vrátane osôb so zdravotným postihnutím na trhu práce. To si vyžaduje posilnenie kapacity na vykonávanie dobre navrhnutých a lepšie cielených aktívnych politík trhu práce v kombinácii s inými podpornými službami, ktoré podporujú ľudí v produktívnom veku a vybavujú ich zručnosťami potrebnými na vstup na trh práce, ich zotrvanie a pokrok na ňom, a to aj pokiaľ ide o zelené a digitálne zručnosti.

- **Vývoj v oblasti zručností ponúka rôznorodejší obraz, keďže v niektorých členských štátoch je pozitívny a v iných stagnuje.** EÚ stále ani zďaleka nedosiahla hlavný cieľ na rok 2030 v oblasti účasti dospelých na vzdelávaní, pričom na vnútroštátnej úrovni je stále potrebné značné úsilie. Vykonávajú sa opatrenia, a to aj s podporou financovania EÚ – najmä prostredníctvom Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a Európskeho sociálneho fondu+ (ESF+) – na reformu systémov odborného vzdelávania a prípravy (OVP) a vysokoškolského vzdelávania, na zlepšenie a rozšírenie programov odbornej prípravy v rámci aktívnych politík trhu práce, zvýšenie úrovne digitálnych zručností a posilnenie systémov **prognózovania** potrebných zručností, a to aj v spolupráci so sociálnymi partnermi a súkromným sektorom. Rozsah tejto výzvy si však vyžaduje ďalšie politické opatrenia, a to aj vzhľadom na zelenú a digitálnu transformáciu, ako aj demografické zmeny. Problémy pretrvávajú pri riešení predčasného ukončovania vzdelávania a odbornej prípravy, pričom v tejto oblasti badať len minimálny pokrok. Celkovo je z hľadiska politík v oblasti zručností nevyhnutné riešiť vplyv sociálno-ekonomického zázemia na prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a odbornej príprave a na súvisiace výsledky, aby sa podporila vzostupná sociálna konvergencia, keďže v prípade osôb s nízkymi zručnosťami je stále najmenej pravdepodobné, že sa zapoja do odbornej prípravy, a teda budú mať prospech zo zelenej a digitálnej transformácie.

- **Zabezpečenie prístupu k vysokokvalitným opatreniam aktívneho začleňovania spolu s prístupom k základným a sociálnym službám – najmä pre rodiny s nízkymi príjmami – by malo zostať v mnohých členských štátoch prioritou.** Vývoj v oblasti chudoby a sociálneho vylúčenia je naďalej znepokojujúci, najmä preto, že vysoká inflácia zaznamenaná v posledných dvoch rokoch – okrem iného aj v dôsledku útočnej vojny Ruska proti Ukrajine – nevyhnutne mala väčší vplyv na domácnosti s nízkymi príjmami a domácnosti bez zamestnania. V niektorých členských štátoch to viedlo aj zníženiu reálnych miezd a zvýšeniu miery chudoby zamestnaných osôb. Úsilie členských štátov o zvýšenie sociálnych dávok bolo v skutočnosti často zmarené rastúcimi cenami energií a základných komodít, v dôsledku čoho primeranosť týchto dávok nebola dostatočná na to, aby sa ľudia vymanili z chudoby. Vzhľadom na potrebu zabezpečiť fiškálnu udržateľnosť aj primeranosť takýchto opatrení sa otvára priestor na zlepšenie efektívnosti verejných výdavkov a zvýšenie účinnosti sociálnych transferov z hľadiska znižovania chudoby. V niektorých členských štátoch by lepšia efektívnosť sociálnych výdavkov mohla pomôcť aj pri riešení výziev týkajúcich sa systémov zdravotnej starostlivosti a dlhodobej starostlivosti, najmä v prípadoch, keď výdavky z vlastného vrečka na zdravotnú a dlhodobú starostlivosť výrazne zaťažujú najzraniteľnejšie skupiny. Miera chudoby detí je takisto naďalej vo všeobecnosti vysoká, najmä v domácnostiach s jedným rodičom s nezaopatrenými deťmi, v dôsledku čoho je nevyhnutné vo všetkých členských štátoch v plnej miere vykonávať Európsku záruku pre deti. Na druhej strane možno celkovo pozorovať určitý pokrok, pokiaľ ide o úsilie vynakladané na rozšírenie dostupnosti formálnej starostlivosti o deti mladšie ako tri roky.

5. **Komisia má v úmysle využiť druhú etapu analýzy na základe rámca sociálnej konvergencie a výsledok preskúmaní mnohostranného dohľadu, ktoré vykonal Výbor pre zamestnanosť a Výbor pre sociálnu ochranu, s cieľom poskytnúť informácie pre jarný balík európskeho semestra.** Kľúčové zistenia sa v relevantných prípadoch zohľadnia v správach o jednotlivých krajinách a Komisia ich podľa potreby využije pri úvahách o návrhoch odporúčaní pre jednotlivé krajiny na rok 2024 v oblasti zamestnanosti, zručností a sociálnej oblasti, pričom však nepôjde o automatický proces. Na základe návrhov Komisie Výbor pre zamestnanosť a Výbor pre sociálnu ochranu sfinalizujú odporúčania pre jednotlivé krajiny 2. – 3. júla a následne ich prijme Rada.

6. **V druhom polroku Výbor pre zamestnanosť a Výbor pre sociálnu ochranu vykonajú posúdenie pilotnej analýzy vzostupnej sociálnej konvergenie na základe prvkov rámca sociálnej konvergenie, ktorá sa realizuje v tomto cykle európskeho semestra 2024.**

Toto posúdenie pilotnej analýzy sa v súlade so súvisiacou výzvou uvedenou v záveroch Rady o ročnom prieskume udržateľného rastu a spoločnej správe o zamestnanosti na rok 2024⁵ zameria okrem iného na pridanú hodnotu tejto analýzy a možný vplyv na administratívne zaťaženie a oznámi sa Rade. V novom nariadení EÚ, ktoré prijali spoluzákonnodarcovia v nadväznosti na preskúvanie správy hospodárskych záležitostí, sa odkazuje na „*rámec na identifikáciu rizík pre sociálnu konvergenciu*“ ako na nástroj semestra, ktorý vychádza z článku 148 ZFEÚ. V odôvodnení č. 8 sa objasňuje, že „*ako súčasť integrovanej analýzy vývoja v oblasti zamestnanosti a v sociálnej oblasti vykonávanej v kontexte európskeho semestra Komisia posudzuje riziká pre vzostupnú sociálnu konvergenciu v členských štátoch a monitoruje pokrok pri vykonávaní zásad Európskeho piliera sociálnych práv na základe sociálneho prehľadu a zásad rámca sociálnej konvergenie*“.⁶

⁵ Pozri bod 18 [záverov Rady o ročnom prieskume udržateľného rastu a spoločnej správe o zamestnanosti na rok 2024](#), ktoré Rada (EPSCO) schválila 11. marca 2024.

⁶ Pozri odôvodnenie 8 a článok 3 písm. b) [nariadenia Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2024/1263 z 29. apríla 2024 o účinnej koordinácii hospodárskych politík a mnohostrannom rozpočtovom dohľade a o zrušení nariadenia Rady \(ES\) č. 1466/97](#).